

Yttrande över betänkandet **Vår demokrati – värd att värna varje dag** (SOU 2022:28)

I betänkandet lämnar kommittén Demokratien 100 år förslag på hur insatser och erfarenheter från kommitténs arbete kan tas tillvara av regeringen efter att kommittén har avvecklats. Därutöver föreslås åtgärder som syftar till att långsiktigt stärka demokratiperspektivet i myndigheters verksamhet, i utredningsarbetet samt inom skolväsendet.

SST instämmer i bedömningen att det finns anledning att från samhällets sida fortsatt vidta åtgärder för att slå vakt om och stärka demokratin i syfte att möta de utmaningar som finns, bland annat i form av ett ökande demokratiskt utanförskap från delar av befolkningen. Det är viktigt att analysera och omhänderta de erfarenheter som gjorts i kommitténs arbete och att säkerställa att framtida åtgärder inom detta område utformas och genomförs på evidensbaserad grund.

Som konstateras i regeringens demokratistrategi *Strategi för en stark demokrati – främja, förankra, försvara* är deltagandet i beslutsprocesser, opinionsbildning och politiska diskussioner mindre vanligt i vissa grupper i samhället. Det finns delar av befolkningen som varken deltar eller känner sig delaktiga i demokratin. Att genomföra insatser för att minska de demokratiska klyftorna i samhället genom att stärka delaktigheten hos dessa grupper framstår mot denna bakgrund som särskilt angeläget, och det hade enligt myndighetens mening varit önskvärt om de av kommittén föreslagna åtgärderna på ett mer tydligt sätt tagit sikte på denna problemställning.

Medan den centrala roll som det civila samhället spelar för en levande demokrati torde vara okontroversiell, kan det också konstateras att de av kommittén föreslagna åtgärderna i hög grad är inriktade på offentliga aktörer. Med hänsyn inte minst till det civila samhällets organisationers möjligheter att nå ut till – och vara röstbärare för – marginaliserade grupper, finns det enligt myndighetens uppfattning på flera punkter utrymme för att öka de föreslagna åtgärdernas effektivitet genom att koppla dessa till det civila samhällets demokratiarbete. SST:s egna erfarenheter av att under en längre tid bedrivit verksamhet bland annat kring demokratifrågor i nära samverkan med trossamfund, visar tydligt på den stora betydelse som ett aktivt involverande av det civila samhällets aktörer – inklusive trossamfund – har för att skapa förutsättningar för ökad delaktighet och minskat utanförskap inom detta område. Om regeringen väljer att genomföra kommitténs förslag om en inrättande av en nationell

demokratifunktion med uppdrag bland annat att öka deltagandet och delaktigheten i demokratin respektive om ett långsiktigt demokratifrämjande uppdrag till länsstyrelserna, bör det därför i relevanta styrdokument tydligt anges att verksamheten ska bedrivas i dialog och samarbete med trossamfund och andra delar av det civila samhället.

Det finns i detta sammanhang slutligen anledning att uppmärksamma det allvarliga samhällsproblem som utgörs av det hat, hot och våld som riktas mot personer som deltar i det offentliga samtalet. Många av de som utsätts är företrädare för civilsamhället¹. Enligt SST:s uppfattning står det klart att den utbredda förekomsten av sådana trakasserier utgör ett hot mot det demokratiska samhället. Det är därför motiverat att vid utformningen av ytterligare demokratistärkande insatser särskilt uppmärksamma behovet av åtgärder för att motverka denna utveckling.

Beslut i detta ärende har fattats av direktör Isak Reichel efter föredragning av chefsjuristen Mattias Falk. I ärendets slutliga handläggning har även projektledaren Jana Jakob deltagit.

¹ SE MUCF:s år 2022 utgivna rapport Kartläggning av hot och hat mot det civila samhället, baserad på en enkätundersökning riktad till 4 000 ideella föreningar och registrerade trossamfund. Undersökningen visar bland annat att 13 procent av dem som företräder civilsamhällets organisationer som en följd av deras engagemang utsatts för trakasserier, hot eller våld under de senaste tolv månaderna. Utsattheten är särskilt stor bland dem som bedriver opinionsbildning. Totalt sett har 22 procent av företrädarna utsatts för trakasserier, hot eller våld åtminstone någon gång under den tid då de varit engagerade i organisationen.

